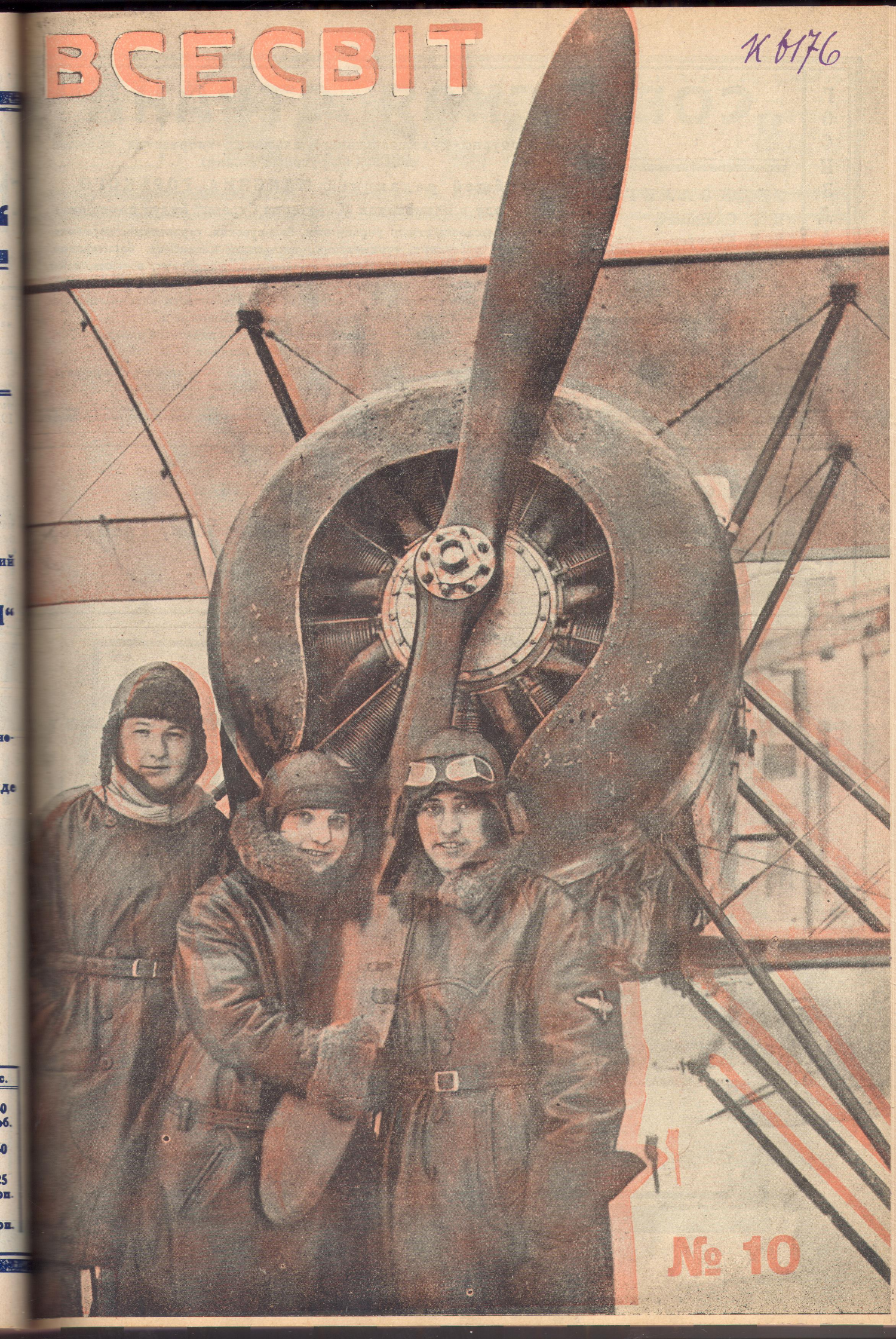

„СОВЕТСКАЯ СТРАНА“

Литературно - художественный альманах творчества народов СССР (на русском языке)

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

П. Г. Смидович,
Б. Б. Халатов,
С. Д. Асфендиаров и др.

Выходит 4 раза в год.

Подписная цена:

4 альманаха в год 4 р. 50 к.
Цена отдельного № 1 р. 50 к.

Под общей редакцией МАКСИМА ГОРЬКОГО
В 1929 году в альманахах „Советская Страна“ будут помещены

Повести, рассказы, стихи: украинских, белорусских, грузинских, тюркских, армянских, узбекских, туркменских, татарских, казакских, башкирских, таджикских, якутских, чувашских, мордовских, марийских, восточных (зырян), осетинских, черкесских, кумыкских, и др. писателей и поэтов. Образцы устного творчества народов СССР, в особенности народные песни о Ленине, песни ашугов, гафизов, бахши и др.

Очерки о художественной литературе и творчестве писателей народов СССР. Репродукции работ художников народов СССР.

Подписку направлять: Москва, Центр, Ильинка, 3, Периодсектор Госиздата. Во все магазины и отделения Госиздата.

На нашій обкладинці—перші жінки-літуни, учні школи

цивільної авіації: т.т. Білякова, Гризодубова, Гренауер

№ 11 „Всевіта“ буде присвячено ПАРИЗЬКІЙ КОМУНІ.

ВІДКРИТО ПЕРЕДПЛАТ

на великий двохтижневий ілюстрований
популярний робітничо-селянський журнал

ШЛЯХ до ЗДОРОВ'Я

ОРГАН НАРКОМЗДОРОВ'Я УСРР, 5-й РІК ВИДАННЯ
З додатком двохтижневика Органа Всеукраїнськ. протиалкогольного т-ва

„ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“

Передплата на обидва журнали: На рік—3 крб. 60 коп., на 6 міс.—
2 крб., на 3 міс.—1 крб. Окреме число 20 коп.

У кожній родині, у кожн. клубі, у кожн. завкомі, у кожн. протиалкоголь-
ному осередку, у кожн. книгозбірні, у кожн. медичній установі повинен бути
журнал „Шлях до Здоров'я“.

Додатки до журналу: Бібліотека Саносвіти 15 книжок за доплату 1 крб. 50 коп., в окремому
продажу 50 коп.

УВАГА: Усі передплати. одержують талони, що дають їм право придбати у склепі В-ва „Наукова
Думка“ літературу та плакати, що видає „Наукова Думка“, на суму 30 крб. зі знижкою 5%.

Передплату на журнал „ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“ окремо не приймається.

Передплату приймається: м. Харків, вул. В. Академії № 6/8, В-во „НАУКОВА ДУМКА“,
по всіх пошт.-телегр. установах та листонашам, по всіх будинках Саносвіти, по всіх
кіосках Контрагентства Друку.

№ 10
10-го березня
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ДО 60-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Н. К. КРУПСЬКОЇ

Шостидесятиріччя з дня народження Н. К. Крупської ознаменувалося великим святом нашого суспільства. В нас, на Україні засновано для наймичок та робітниць 10 стипендій по ВИШах ім. Крупської. Крім цього списано 20.000 карб. в рік на стипендії для дітей робітниць, селянок та наймичок, що вчать в профшколах і семирічках. ВУЦВК визнав за необхідне організувати в Харкові інститут охорони материнства й дитинства ім. Крупської. Нарешті, харківський Інститут Народньої Освіти ухвалено назвати ім'ям Н. К. Крупської.

НАУКОВА

Ваш ТРУП

О л е

З подорожі по Німеччині
ока поета не сховалися темні
вітрин, блискучий асфальт, тисячі
Вшипливими словами він викрив
устрою.

Не реву, не дансінги, не кафе
Не вродливі, напіводянені жінки
Не побут папуючої буржуазії
у вічі поетові, а щось інше:

„Вас примушували працювати
„Вам скорочували кількість ости
„З Вас утворювали крошево

О 8.35 ранку Ваш труп витягли зі Шпре фантастичні рибалки
Берліну, в уяві яких під кам'яними масами Берлінер-Дом'у водяться
тропічні риби од ! до ? включно. Вудки їхні проте завжди залишаються
сумнівними ознаками наївних середньовічних тенденцій та ніколи не
них ідеалів мешканців латинських руїн вздовж Бургштрассе над тим же

О 8.50 прибуло три представники протокольної частини Polizei
Berlin-C. за викликом Polizeiwache Spree-Schleuse,—Alt-Berlin.

О 9.30 Ваш труп оглянуто юстиц-медиком і діагноз стався за
частку складеного протоколу,—в даному разі тим, що вченим еска
було авторитетно й солідно відзначено беззаперечно повну відсутність
яких ознак смерті від насильства.

Констатоване самогубство, що за точними вирахованнями того
ескулапа відбулося вчора о 24,—скінчило справу й оскільки наяв
документів, що стверджували б Вашу особу, не знайдено,—Ваш труп
Шпре,—транзит Polizeirevier Berlin-C,—о 13.10 відправ
до міського моргу.

Протягом трьох днів Ваш труп зі Шпре перебував
безперервним струменем класичної холодної води й забив
ний од розкладання потрібною ізотермічною температурою
він лежав, як своєрідний консерв похмурого Берліну—
незмінних темпів, яке вирішило й Вашу долю, вчора, о 12.00
за байдужим медичним словом закону.

Час від часу вартовий при трупах підіймав краєчок
рого простирадла, яке закривало Ваш труп зі Шпре, щоб
Ваш труп зі Шпре, щоб неприємну негативну відповідь
на німе запитання задушевної живої жінки, живої дівчини
які до Вашого трупу зі Шпре, щоб неприємну негативну відповідь
не мали жодного відношення до трупа, що вони не мали
головне тому, що вони не мали жодного відношення до трупа,
дили з того боку коридору, який вів до моргу, який вів до
морг для них непомітна, який вів до моргу, який вів до моргу,
вана, дуже рідко в загальному житті потрібна, випадкова
житті потрібна, випадкова, який вів до моргу, який вів до моргу,
лива установа, куди прагнула, який вів до моргу, який вів до моргу,
з посиленням пульсу, який вів до моргу, який вів до моргу,
німим запитанням, на який вів до моргу, який вів до моргу,
трупа зі Шпре нікому не давав відповіді не дав.

По трьох днях Ваш труп зі Шпре поховано на громадському
смітникові, що зветься Грібніц, довищем, і таким чином
вихід з норми населення Берліну, який вів до моргу, який вів до моргу,
точно ратифіковано.

За Вашою труною не було довгого хвоста жалісних
ців, не було квітів, не було букетів, не було промов, не
ладану, не було сантиментів, не було плачів, не було

Зі Шпре

Влизько

Влизько виніс цікаві вражіння. Від гострого
Крізь море електрики, безліч яскравих
поет побачив „Труп зі Шпре“.

трішню сущь капіталістичного державного
багатішим“ атракціоновим проірамом,—
модні чоловічі краватки,—
підвально-нічною „культурою“ кинулись

на добу“.
пфеніів“.
і кісток“...

них випадкових перехожих, навіть не було старців та собак. Отже, Ви зни-
или, як абсолютний нуль, за яким поставлено крапку.

Але стоп!

Я знаю і мушу говорити про ті обставини, що вони призвели Вас до
самогубства.

Я знаю і мушу говорити, що цим обставинам мало, надзвичайно мало
місцевих інтересів спорохнявілого старовинного кварталу.

Всупереч твердженню медичного й поліційного протоколу, я ствер-
джую, що Вас згвалтовано державним устроєм, соціальними взаєминами й
становищем тієї класи, яка постійно постачає Шпре; трупами своїх пред-
ставників.

Ваш труп зі Шпре,—труп тієї частини пролетаріату, що схилив
голову.

І вже тоді, коли билося й працювало живе серце, неграбна, од віку
змінно-епохальна людська машина,—вже й тоді—Ви були трупом:

Вас примушували працювати 14 годин на добу:—

Ви були тільки труп!

Вам скорочували кількість останніх пфенігів:—

Ви були тільки труп!

З Вас утворювали крошево крові й кісток:—

Ви були тільки труп!

Дивідент хитався,—Вас локавтували:—

Ви були тільки труп!

Ви були в кепці, на Вас не було
частого комірця, Ваші ботинки не
було вичищено, Ви зокрема не мали
праку й світських манір і Вам було
заборонено мати справи на Кур-
юрстендам у Вестені.

Ви були тільки труп!

Так слухайте, Ви, — трупе зі
Шпре, що вже нічого не можете
слухати:—

Чому Ви тримали свої руки в
шпелях,

коли за Вашою спиною,

за Ведінгом,

за собачими норами Панкову,

за робітничим Берліном,

стояли й стоять велетенським
Рот-Фронтом—

Ессен,

Дортмунд,

Рур!?!

Берлін. 29. I. 29.

Малюнки А. Бондаровича

ДОЛЯ ВЕЛИКОГО ПОЕТА

З російських критиків Добролюбов з рідкою повнотою підкреслює класові мотиви творчості Шевченка.

„Он,—писав Добролюбов,—поэт совершенно народный, такой, какого мы не можем указать у себя. Даже Кольцов не идет с ним в сравнение, потому что складом своих мыслей и даже своими стремлениями иногда он отделяется от народа. У Шевченко, напротив, весь круг его дум и сочувствий находится в совершенном соответствии со смыслом и строем народной жизни“.

Досить навіть побіжного знайомства з цими думами і сочувствиями, щоб побачити, яку й чітку ідеологію виявляє Шевченкова творчість. Поет був виходцем з революційно-настроєних груп селянства, і дух, що ним часто овіяна його поезія—дух класової ворожнечі.

Верхи селянства за тієї доби ще міцно вірили в „царське слово“, в „царську грамоту“.

Сказати—

„Бодай кати їх постинчали

Отих царів, катів людських“,—

могла лише людина, що належала до селянських низів, близька до неволі тяжкої, надмірної і з цієї неволею селянською кривно й міцно звязана.

Звідси випливає і його людська доля, себ-то інша доля людини його походження, його поглядів і надій і не могла бути за ганебного миколаївського режиму. Тут Некрасовський вірш сам собою виступає. Ось вона, ця Шевченкова доля:

„Все он изведаль: тюрьму
петербургскую.

Справки, доносы, жандармов
любезности;

Все—и раздольную степь
оренбургскую,

И ее крепость...“

Назнущалися з нього царські слуги в усій повноті, слуги, що про них сам поет так виразно сказав:

„Рабы з кокардою на лобі
Лакеї в золотій оздобі,
Онуча, сміття з помела
Його величества... Та й годі.

І можна лише дивуватися, що доля ця, що режим миколаївський не зламали енергії, сили цієї людини. Справді, треба було мати велику душу, щоб незігнутим принести своє слово, свої переконання крізь стрій найжорстокіших нелюдських ударів.

Кріпацтво, надсильна праця, злидні, темрява, тяжка недоля людська, „сум-туга“—ось що оточувало його з дитинства. Важко уявити собі життя сумніше, більш переповнене зневагами і тяжкими суперечностями.

Мрія про волю і перебування в рабстві до 24 років.

Жадоба знання і наука у п'яних дячків, у кого на кожну лекцію більше стусанів, ніж слів.

Хист художника і можливість малювати лише вночі, коли кінчалися обов'язки пастуха, кухарчука, наймита.

Та він пройшов усі ці шаблі, і лайку, і стусани і різки. В результаті потрапив до Вільна до „пана“ покойовим козачком, себ-то стовбичив у покоях, на витяжку, прислужуючи в дрібницях лівому неробі, що навіть піл свого халата

не міг самостійно загорнути... Чи була тоді вся країна? „Все та гладь и степь, и пусто и мертво“—по мертвих просторах пронесилися дзенькаючи бубонцями, баски поміщицької трійки та почтові візники. В губерніяльних містах, де сиділи кілька павуків—правителів краєв, весело пили, весело тиснули народ, прогулювалися по маскарадах, розважалися „театральними действиями“, і потім хропли в душних панських покоях. В садибах розважалися по своєму. Розводили гареми Псиш і Катрин, щоб у власних театрах розважатись високою і „шляхетним“ видовищем. А різалися до ранку в карти, а шалено змагалися за місцеву „губерніяльну левицю“, ревнуючи лютуючи аж до пістолетів.

А на стайнях шмагали кріпаки. Часто просто через поганий стрій—програв у карти, холоду, усмішка „губерніяльної левиці“.

Ось за якої доби „...и пусто и мертво“ майбутній великий поет годинами стовбичив у панських покоях. Про самого цього „пана“ художник Брюллов висловився проком певно:

„Эго самая крупная свинья в торжковских туфлях“.

І з люлькою, що її запалював і подавати повинен був козачок

Тарас Шевченко... Шевченка,—він тоді уже виявив не який талант художника,—взяли під свою опіку багато багатираторів і після довгої боротьби поміщик Енгельгардт згодився

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

Коли ми говоримо про Тараса Григоровича, мавмо на увазі його як поета тої доби, коли все здавалося чобіт, „неудобоназивимого тормаза“ Миком Зовсім як то остеронь стоїть Шевченко, як художник-маляр. Малярські речі Шевченка так зв'язані з усією його творчістю, що без аналізу малярських творів й його постать не буде повно вивчена. Хоча б мало відомі його ілюстрації до „Історії італійського Суворова“, яку було видано 1843 року. Під той час Шевченко був уже автором першого „Казаря“ (виданого 1840 року), автором окремого видання „Гайдамаків“ (1841 р.) і нарешті 1843 р. Шевченко написав свій знаменитий „Сон“.

Художня Академія з її сухою манерою, з її канонами, з її ідеалом „псевдо-класицизма“, вбивала живе, що потрапляло до її стін... Але Шевченко й вносив свій глибокий реалізм. Порівняти тільки люльки бенкета в краківського губернатора з постаттю

за 2.500 крб. відпустити його. Цю суму внесли поет Жуковський і художник Брюллов.

Воля... А вже 1847 р. за близькість до Кирило-Методієвського братства Шевченка було заслано рядовим в заборону писати й малювати. На донесіння генерал-лейтенанта Дуббельта, начальника III-го відділу, що особисто допитував Шевченка (21 квітня 1847 р.) було покладено негайно „высочайшую резолюцію“: „Определить Шевченко рядовым в отдельный Оренбургский корпус с правом выслуги под строжайшим надзором с запрещением писать и рисовать“.

* * *

Тепер відомо в усіх деталях, як сталася ця катастрофа. Шевченка за доносом було заарештовано в Києві 5 квітня, а 6-го його вже відрядили до Петербурга з усіма знайденими в нього паперами. Ось супровідний лист Київського цивільного губернатора:

Министерство Внутренних Дел.

Секретно

Начальник Киевской губ.

По канцелярии

6-го апреля 1847 года

№ 660

Киев.

В числе лиц, на которых по полученному мною от г. Киевского Военного Подольского и Волынского

В III отделение Собственной Его Императорского Величества Канцелярии.

генерал-губернатора обращено внимание, указан художник С.-Петербургской Академии Тарас Григорьевич Шевченко.

Художник этот при возвращении из Черниговской губернии был задержан вчерашнего числа у в'езда в г. Киев и представлен прямо ко мне. Между бумагами его оказалась рукописная книжка с малороссийскими, собственного его сочинения, стихами, из коих многие возмутительного и преступного содер-

ЯК ІЛЮСТРАТОР

земляка в юрті киргизів—кремезного, здорового, одразу можна одмітити, як злісно-правдиво малював Шевченко панів і як м'яко подавав „землячка“.

Цікава його ілюстрація спійманого Пугачева. Тут трактовка сюжету ще академічна: герой повинен бути на першому плані і тут ми дійсно бачимо на першому плані Суворова, але варто перекинути погляд на кремезну фігуру Пугачева, що на другому плані, і жалкою, непомітною фігуркою стає „герой“ Суворов. Соціальної гостроти набирає також малюнок „Потьомкин приймає хорого Суворова“. Тут уже немає, крім тонкого рисунка, ніяких ознак „школи“. Але натомість Шевченко використовує тему цю для гострої соціальної сатири. Порівняйте обличчя: тупе Потьомкина та живе поневоленого раба—козака. Ці ілюстрації, без сумніву, вплинули на вирок Шевченкові: „С заперещением писать и рисовать“, вирок, який оголосили йому після арешту.

жання. Почему, как эти, так и все прочие, оказавшиеся у Шевченко, стихи, равно частную его переписку я почел обязанностью представить в III Отделение Собственной Его Императорского Величества Канцелярии.

Вместе с сим препровождается и художник Шевченко под строгим караулом при одном полицейском офицере и одном рядовом жандарме.

Гражд. губернатор
ФУНДУКЛЕЙ

Як доповнення до цього документа маємо „квитанцію“, видану жандармові, що проводив Шевченка до Петербурга:

КВИТАНЦИЯ

Дана сия квартальному надзирателю Киевской полиции ГРИШКОВУ в том, что доставленный им, в сопровождении одного жандарма, из Киева художник Шевченко, с его бумагами и вещами, принят в исправности в III Отделение Собственной Его Императорского Величества Канцелярии.

Апреля 17 дня 1847 г.

Подписал старший чиновник ПОПОВ

Верно: Надворный Советник НОРДСТЕМ

„Стиль“ цих документів справді чудовий:

„... Вместе с сим препровождается и художник Шенченко“.

„... Художник Шевченко с его бумагами и вещами принят в исправности“.

Досить цих кількох фраз, щоб цілком зрозуміти найпідлішу кріпацько-поліційну добу, що в її умовах великий поет жив і працював. Людина оберталася на якусь річ.

Такий центральний епізод трагічної долі Шевченка, що повинен був лише в тім, що в атмосфері ненависті й пригноблення владно зняв голос проти гніту, проти кріпацтва, проти жахливої долі свого пригнобленого українського народу.

Дальші події розгортаються швидким темпом. Допит... Суд... І „высочайшая резолюция“: „...строжайший надзор с запрещением писать и рисовать“.

Саме ця заборона й була найважчою частиною кари, що впала на засланого поета. Сам Шевченко казав про це ось такими словами:

— Дивитись і не сміти писати—це така мука...

На цьому ґрунті й починається шалене знущання з Шевченка. І як колись у дитинстві доводилося Тарасові скриватися зі своїми думами перед п'яними дяками, так тепер на старості літ довелося йому переживати те саме, з тою тільки різницею, що місце п'яного дяка зайняв п'яний фельдфебель.

Така була доля кріпака, що скористався своєю короткочасною волею для завзятої боротьби за волю всіх кріпаків, для завзятої боротьби проти „фельдфебеля-царя“.

Ол. Станкевич

Загальний вигляд Сталінського заводу 1929 р.

В МІСТІ ВУГІЛЛЯ Й МЕТАЛУ

В ВЕЛИЧЕЗНІЙ улоговині, почасти на узгір'ї, широким пасом тисяч нових будівель розскинулось місто Сталіно, колись Юзівка.

В 1917 році це було звичайнісіньке провінційальне місто з 35.000 населення.

10 славних революційних рсків перетворили Сталіно цілком: нині це великий індустріальний центр з населенням, що виросло до 200.000 чол.

Хто не був у Сталіні хоча б за останні два роки, той не пізнає його зразу. Величезний розмах будівництва, десятки закінчених трьох і чотирьохповерхових велетнів, ціла низка робітничих колоній, що з усіх боків замкнули місто—вражають сьогодні того, хто приїздить до Сталіна.

Перше, що кидається вам у вічі, коли ви злізли з потягу в Сталіні, це за 20 кроків від вокзалу міський трамвай, що зв'язав місто з вокзалом на віддаленні 9-х кілометрів. За 25 коп. купуєте квитка, робите кілька зупинок і через пів години досить швидко їдете в новій столиці Донбасу—„Курному Сталіні“.

Сотні заводських і копальних димарів, великі чорні клуби диму, що хмарами застилають небо, заводські гудки то тут то там—усе це ще здалека переконує вас, що ви під'їждите до великого центру.

Майже з усіх боків місто оплетено залізничними вітками. Раз-у-раз колями, що перетинають місто, біжать вантажені рейками, камінням, рудою й залізом сотні вагонів.

При ст. Бальфурівка переустатковується увесь вузол: закладається нові депо, нові майстерні, будується нові шляхи тощо. По скінченні Бальфурівка пропускати понад 1,5 мільона тон вантажів на рік.

Бальфурівські роботи обійдуться понад 1,5 мільона карб.

Усе це має обслуговувати транспорт Сталінського велетня, транспорт сталінського металургічного заводу, що розкинувся тут таки за містом.

Застроїли пустирі. Провулки стали вулицями. Ось велике не нове кіно, а ось закінчують будувати чотирьохповерхову школу, там здійсмається у небо радіо-щоголю трьохповерховий бітничий клуб, розрахований на 2 тис. чоловіка, а ось нова лазня. Сталіно—місто, що має колись обслуговувати важку індустрію нашої країни. Сталіно кипить бурхливим життям, розвивається, міцніє.

В центрі міста, на колишній першій лінії, а нині вул. Революції, пишасться афіша кіна: „Цими днями демонструється новітня картина „Останній візник Берліну“.—Ця назва чудово гармонізує зі справжніми сталінськими буднями: в Сталіно доживають свої останні дні „останній візники Сталіна“. Злюдиці поглядом кидає візник на трамвай і до крови закусує губи. І трамвай годі підкидати скла з побитих пляшок, годі підставляти цвяхів, щоб проколоти шину автобуса, як це візники люблять робити колись, щоб насолити своєму механізованому конкурентові. Трамвай цього не боїться.

Візник Сталіна відмирає, а йому на зміну йде машина.

Серце Сталіна, його пульс—це металургічний завод. Сталінський завод з його десятками величезних цехів, 22 власні копальніми 5 домнами і сотнями допоміжних підприємств, це один з найбільших комбінатів у нашої металургічній промисловості.

Щоб уявити собі роботу сталінського велетня, вистачить навести цифри, що яскраво говорять за це, хоча б за останні одинадцять місяців—з 1 жовтня 1927 року по 1 вересня 1928 року.

Загальний оборот Сталінського комбінату рівняється 509 тис. карб. За 27-28 операційний рік завод виповив 308.795 тис. карб. чудової сталі і 205.135 тон вальцового заліза: рейки, товче і аркушове залізо та різні заготівлі.

Завод продав за рік на сторону різної продукції 47.374 тис. карб., і на 1 вересня 1928 року дав 1.400 тис. карб. чистого прибутку.

Будівельна гарячка охопила всі сусідні копальні: Сидянку, Кутилівку, Вітку, Янівку, Нікопіль - Маріупольський то-що.

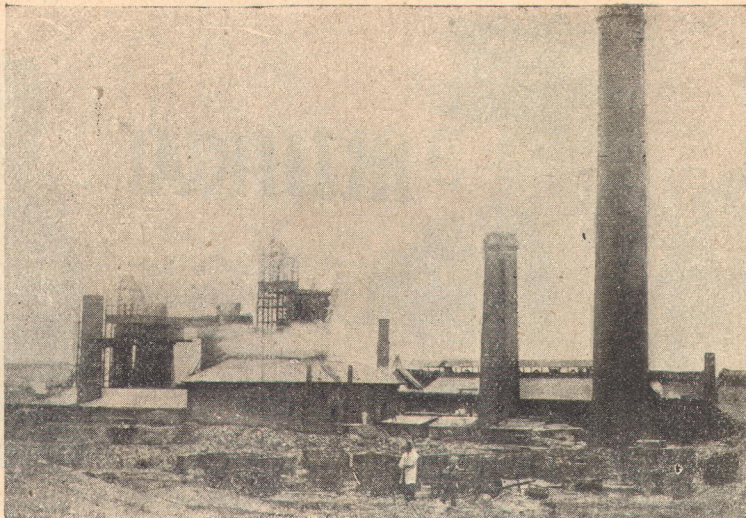
Будування відбуваються кільцем у 11 кілометровому масштабі. Збудовано сотні електрифікованих житлових будинків, висіли цілі колонії з тисячами заселених квартир.

На роботах Сталінського комбінату по всіх його підприємствах працює 35 тис. працівників. На самому лише Сталінському заводі є 300 робітників і 1500 будівельників.

На розвиття заводу оригінально намальовано затрати 62 мільйонів карбованців. Головна артерія — виступ заводу, — доменний цех: пара, сім'я руди, гуркіт 150-пудових вагонеток з рудою, що

піднімають канатом і завантажують домни, важкі мов стогін зіткнення повітряних машин, ось де краса доменного цеху.

Коли піч навантажено, в ній з „Каупферів“ пускається розігрітий газ—метан. Температура в печі під час топлення досягає до 1800°, і коли глянути крізь сине скло в маленьке контрольне віконце вдувала, видно, як вогненна стихія, нещадно відкидаючи руду шматком за шматком, перетворює її в чавунну рідину, видно, як готовий уже чавун рожевими змійками стікає вниз по стінах домни. В рейковому цехові теж кипить небезпечна робота. Швидко пересуваються тут від

Зал. Юзівський завод 1872 р.

валяця до валяця величезні розпечені надібки, де їх обтискується, перетворюючи їх у довгі вогненні смуги, що раз-у-раз загрожують зачепити, хто підійде до них занадто близько. Пильнуйся...

Оформлену, майже готову рейку чекає так звана гільотина, де рейку обрізують на потрібну довжину. Коли обрізується рейка, тисячі яскравих іскор фантастичними зірками розлітаються далеко в сторони. Це чудове видовище, але іскри ці небезпечні і робітники під час різання одягають спеціальні захисні маски.

Змії - рейки вздовж і впоперек перерізують увесь завод. Тягнуться лінії, котяться вагони, стогнуть повітродмухала, гремлять

домни, пронизливо свистять, аж моторошно, десятки заводських кукушок, що так і снують туди й сюди.

А вночі все місто в загрози пожежі, що стоїть над заводом.

О 10 год. ввечері протяжно реве гудок, сповідаючи зміну. І до заводу, туди, де стогнуть домни, де дзвенять рейко-валяці, в темну глибину шахт потяглися тисячі робітників Сталіна.

Отаке те місто вугілля й металу, радянський Рур—Сталіно.
Д. Назаров

Рятувальна команда Сталінського заводу

Пролетарки всього світу, шикуйтеся до єдиного фронту класової боротьби проти імперіалізму, проти війни, за республіку Рад!

ЖІНКА

Лише в Радянському Союзі, де законодавство поставило обидві статі в рівні умови, жінка дійсно має змогу працювати на користь суспільству нарівні з чоловіком. Кожен, навіть найдрібніший спосіб, що звільняє жінку від хатнього господарства, захищає права матері, забезпечує виховання дітей, це крок уперед на шляху зняття тягаря її у важку сім'ю трудящих. Жовтнева революція

Геть з дороги всіх, хто вносить хитання у пролетарські ряди! До перемоги комунізму! Вперед!

Звільнимо трудящу жінку від національних і релігійних забобонів! Проголосимо війну антисемітизму.

БОРЬБА за зрівняння жінки в правах з чоловіком вже давно триває по всьому світі. Ідея політичної рівності жінки пустила глибоке коріння по багатьох буржуазних країнах.

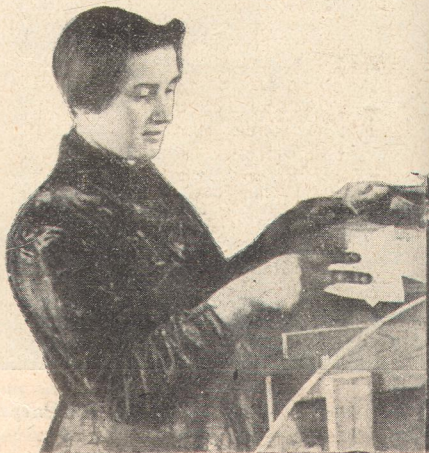
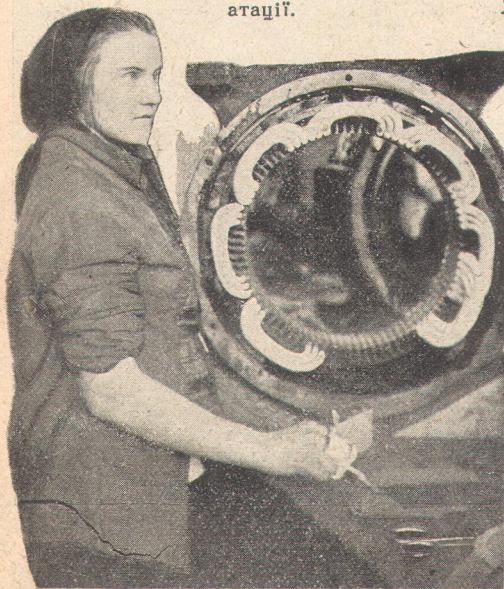
В Німеччині, Франції, Сполучених Штатах є вже жінки на посадах прокурорів, мерів, навіть—поліцаїв, але від цього до дійсної рівності ще далеко. Ми добре знаємо, що політична воля без економічної мало чого варта—отже право вибирати до парламенту або правити за суддю аж ніяк не звільняє трудящу жінку від капіталістичної експлуатації.

знищила рогатки, що загрожували „слабій статі“ шлях до цілої низки посад, анулювала учбові заклади „спеціально для дівчат“. Але потрібно було ще багато, щоб витравити загальне переконання про нездатність жінки до певних галузей праці, про другорядну якість її роботи.

Уявити собі за царських часів прокурора, або начальника якогось департаменту в спідниці було цілком неможливо. А тепер нас ані трохи не дивує жінка-генштабіст, агроном, директор фабрики. Як не дивно, але найважче жінці було завоювати собі місце на заводі у варстата, на тій роботі, що з давніх давен була за привілею чоловіка. Але й тут „спідниця перемогла штани“ й нині за варстатом бачимо жінку-слюсаря, у автомобільного керма сидить жінка-шофер, а сигнал потягові дає залізничниця.

Робота жінки на заводі не тільки ставить її на одну ногу з чоловіком, вона виховує в жінці колективне почуття, що є першою передумовою, щоб перевести індивідуальне хатнє господарство на суспільні рейки. Таким чином, праця жінки на виробництві є великий чинник поширення соціалістичних ідей.

Лише при Радянській владі жінка вийшла за межі спеціальних, як казали свого

ПРАЦЮЄ

часу — „бабських“ професій. Першим кроком було скасування двох плат за одну роботу, жінка й чоловік заробляють рівно, коли працюють рівно. Низка заходів соціального порядку, вперта робота в цьому напрямку жінвідділів і, нарешті, профосвіта дівчат поповнили наше господарство великими кадрами робітниць.

Досвід довів, що жінки управляються з роботою не гірше від чоловіків і навіть завзятіші майстри й бригадири по цехах повинні були визнати, що робітниця виробничого іспита склала.

Хоч громадська думка вже сприятливо ставиться до роботи жінки на виробництві, але ще не всі остаточно засвоїли такі погляди. Раптом де-не-де з'являється такий архаїчний „переконаний“ антифемініст і гальмує навчання дівчат у фабзавучі або прийом робітниць на завод. Проте, такі випадки трапляються лише зрідка, на трудовому фронті жінка перемагає.

Певно що зарано говорити про числову рівність жінки по всіх цехнах праці — затні робітниця своєю кількістю ще переважають членів

союзу місцевого транспорту. Але той факт, що по Харкову на поштово-автомобілі роз'їжджає жінка-шофер, говорить сам за себе. Союз залізничників нараховує більш жінок, ніж робітники містечтва, а металісти залишили далеко за собою комунальників. Отже ми бачимо,

що якраз по „чоловічих“ союзах жінка посіла вже значне місце.

По Харківській окрузі жінки складають понад чверть усіх працюючих, а загальна кількість жінок робітниць досягає 50.000.

Профсоюзна статистика показує, що в деяких союзах ще дуже незначна частина жінок-трудящих. Але жінка-робітниця тепер швидко завойовує позиції, які тисячоліття належали чоловікові.

Які ж професії охоплює жінка на трудовому фронті? Не кажучи вже про такі галузі промисловості, як швацька, картоважна, де жінка здавна за-

воювала собі місце, ще з часів перших „мануфактурних“ підприємств, можна сміливо сказати, що жінка поволі переходить на всі професії, що були раніш монополією чоловіка.

Отже правильніше було б ставити питання навпаки: яких професій ще не охопила в нас жінка. Але й на це питання відповісти важко. І справді, погляньте хоча б на додані тут фотографії, що ілюструють роль нашої жінки в виробничому процесі та в громадському житті. Тут вам і жінка-металіст, і жінка-електромонтер, і жінка-вагоновод, і жінка-мільйонер, і жінка-науковий дослідник і т.д.

і т. д. І це не окремі випадки, а явища, що набирають характеру буденности. Жінка, що досягла в Радсоюзі політичної рівноправности, своєю активною участю в виробництві здобуває собі й рівноправности економічної

Павло Кельвер

Вилазь,—із нетрів
кочерг,
рогачів!
Жінко,
досить в темряві
мізком мерзнути!
Вилазь із хмизу
забобонних
осточортнів:—
Сьогодні—
8-ме березня!
Дайте й
там—
рабині дихнути.
Зірвіть з привінчаної

власности
цяцьки!
Дайте відчуті
свідомістю
й нутром:—
Життя не-
надушеним,
таким
У нас молотом
розбито
й багнетом приколото—
те,
що закон десь.
Сьогодні—
жіночий день.

Робітниче!
Селянко!—
ваш день
Хай брук і чорнозем—
ахне.
Рвється з під-іконних
нетр.
Не кутайте
серця у
плахту.
Не задушать
дозою морозу.
Не адушити у
церковний дзенькіт—

Хай, живе
якнайдовший розум
і волосся коротеньке.
Не звертаєм
на плюгаві глази.
Ідемо, ми
безуपину й кажем:
В нас відваги
повно як в
хунгуза
і що день
що мить
ми—
дальше.

ІНСТИТУТ Т. ШЕВЧЕНКА

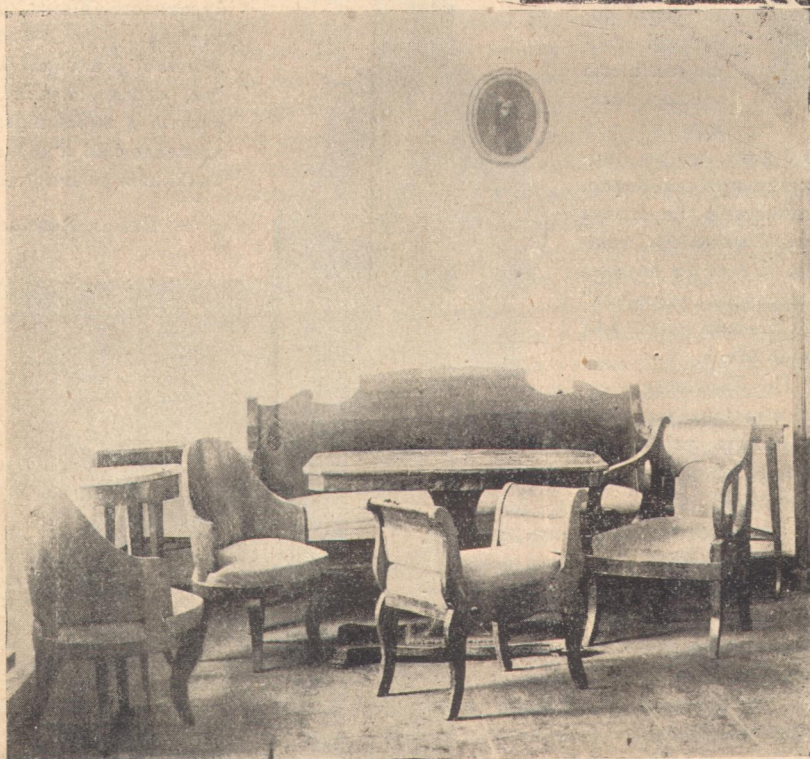
ІНСТИТУТ Тараса Шевченка зараз працює в досить тяжких умовах. Інститут має три кімнати в будинку Інституту Марксизма. Сила експонатів Інституту, зокрема одержані з Кельна, після виставки, шевченківські експонати лежать у коридорі Інституту нерозпакованими, під доглядом прибирання.

Переїзд до будинку Раднаркому, що передбачається в весні, відразу полекшить роботу Інституту. Насамперед буде змога широко розгорнути поставлену зараз дуже погано музейну роботу Інституту.

Готуючись до цього, Інститут Шевченка закуповує силу матеріалів, що знаходяться у приватних руках: в РСФРР і на Україні. С. Пилипенко виїхав до Самарської губ., де за відомостями Інституту в сила матеріалів і зокрема низка художніх праць Тараса Шевченка.

Інститут чекає одержати з російських музеїв всі експонати, що стосуються до Шевченка. Ї, нарешті, думка купити низку експонатів з українських музеїв.

Інститут Тараса Шевченка, що розгорнув свою роботу в кінці 1922 р., це єдина і в той самий час—найбільша організація, що

Мебля Т. Гр. в інституті Шевченка

Сторінка з книжки відвідувачів

широко поставила справу шевченкознавства рений за постановою Раднаркому УСРР, обрану головою акад. Багалія, секретаря І. Айзенштейна, членів В. Корняка, М. Плеваско, А. Річицького, пізніш і С. Пилипенка, інститут почав будувати свою дослідну роботу за принципом інституту Маркса й Енгельса та Пушкінського.

Насамперед взялися до боротьби з казаними думками про Шевченка. „Батько Тараса“ а то й просто „Тарас“ став співучасником подій на Україні. „Ми стали погано бачити Шевченка,—писав Т. Айзенштейн,—бо він став близьким, він увійшов у наше життя“.

Култ, створений на Україні навколо Шевченка, не лише тим згубний, що в ряді умов неможливі жодні ікони—згубність у тому, що цей култ перешкодив справжньому, науковому вивченню великого поета.

При інституті утворено шість кабінетів: кабінет для дослідження життя Шевченка та кабінет для дослідження творчості поета, кабінет для дослідження літератури дошевченківської та сучасної Шевченкові авторів, кабінет для дослідження шевченківських авторів; кабінет радянської літератури і, нарешті, кабінет бібліографії Шевченка та нової української літератури.

Безпосередньо зараз інститут працює в чотирьох видавничій діяльності. Через своїх співробітників Інститут готується видавати класиків нашої літератури ДВУ та ін. видавництв. Крім того Інститут випускає низку шевченківських збірників.

КРАЯЛЬНИЦІ НОВОГО ПОБУТУ

З ТРЬОМА робітницями кравецької фабрики ім. Тинякова ми познайомилися під час перерви. Вони відійшли від своїх постатей, коли залунав гудок на перерву, і в їдальні, нашвидку їдаючи, старалися відповісти на наші запитання...

Одна робітниця, недавно висунута на пост зав. цеху, катеринично відмовилася фотографуватися, наочно демонструючи свою скромність.

— Мене, — говорила вона, — ще недавно висунули. Невідомо як я впораюся зі своєю роботою. Ні, фотографуйте робітницю.

А ті три: Дребинська, Овзеран і Жидавцева, перші зіткнувшись з настирливим репортером, не знали як коротше розповісти про себе. Скупі на слова, вони більш мовчали.

Все ж, ось їхнє життя:

Безпартійна Жидавцева з 1920 р. на виробництві. Ввесь час проводить громадську роботу. Зараз член крамкомісії ХЦРК. Під час кампанії позики індустріалізації — провела в своєму цеху підписку, що охопила всіх робітниць. Працювала в комісії для перевірки міської ради. Живучи на Новоселівці активно бере участь у роботі районного клубу, як член правління його.

Дребинська — на фабриці з малих років. В 1928 р. її висунуто на інструктора білизняного цеху. І вона, молодий, „зелений“ інструктор чудово дає собі раду з роботою, користуючись авторитетом серед робітниць.

Третя — Віра Овзеран — робітниця брючного цеху. Цех працює за конвеєрною системою. На протязі 8-ми годин напружена зосереджена увага. На хвилинку відірватися не можна.

А в тім, після роботи в цеху — знову робота, але зате — приватна.

Овзеран — член міськради кількох скликань. Крім того, вона організатор партколективу.

Ось тут довелося їй поговорити.

За один рік на фабриці висунули 17 робітниць на відповідальні посади: інструкторів, зав. цехів. Крім того, одну робітницю висунули на посаду зав. театральної майстерні, а другу — на секретаря союзу кравців.

105 делегаток, що допомагають жіноргові безперервно стежити за життям робітниць, перекараючи їхнє життя на радянський кшталт, підвищуючи культурний рівень їхній. Ось робота делегаток: вони влаштовують часті екскурсії, вони утворили юридичну секцію, вони проводять шефство над селом та червоною касарнею і організують гурток першої допомоги.

Всі делегатки відвідують відкриті партзбори. При фабриці час перевиборів відкрито дитячі майданчики. Але постійних шкіл і „будинку робітниць“ — фабрика поки ще не має, про що дуже жалкує тов. Овзеран.

І їдальня при фабриці щодня відпускає робітницям обіди по 32 к.

Дешево, смачно і зручно. Не тягне жінку до власної кухні.

Утворено три школи: лікнепу, загально-освітню та радпартшколу. В них вчать не лише де-

легатки, а й робітниці. Важко списати, якими лініями йде перебудова життя. Але ясно одне. Робиться все, щоб життя змінилося на нове — культурне, розумне.

Майже двохтисячний жіночий колектив Тиняківки, що нараховує в своїх лавах до 500 членів партії — це вже не дореволюційні кустарі — ремісники, — швачки або модистки. Це не ті ремісники, чию гірку долю змальовано в багатьох творах крадчих письменників.

Жіночий колектив Тиняківки — це міцно з'єднаний трудовий колектив, що його з'єднала радянська влада, єдина в світі влада, що виловила жінку з ярма і зрівняла її права з правами чоловіка!

Д

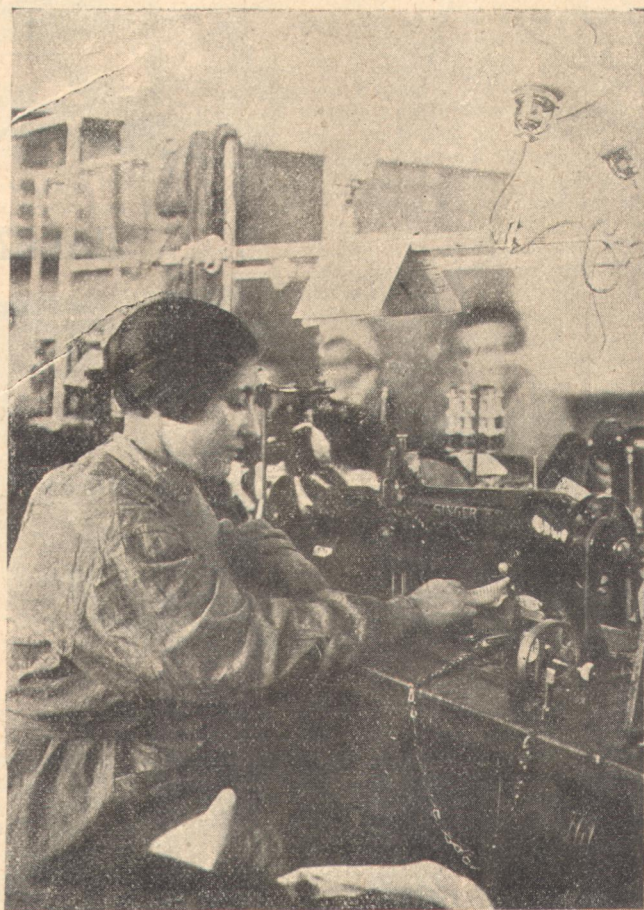
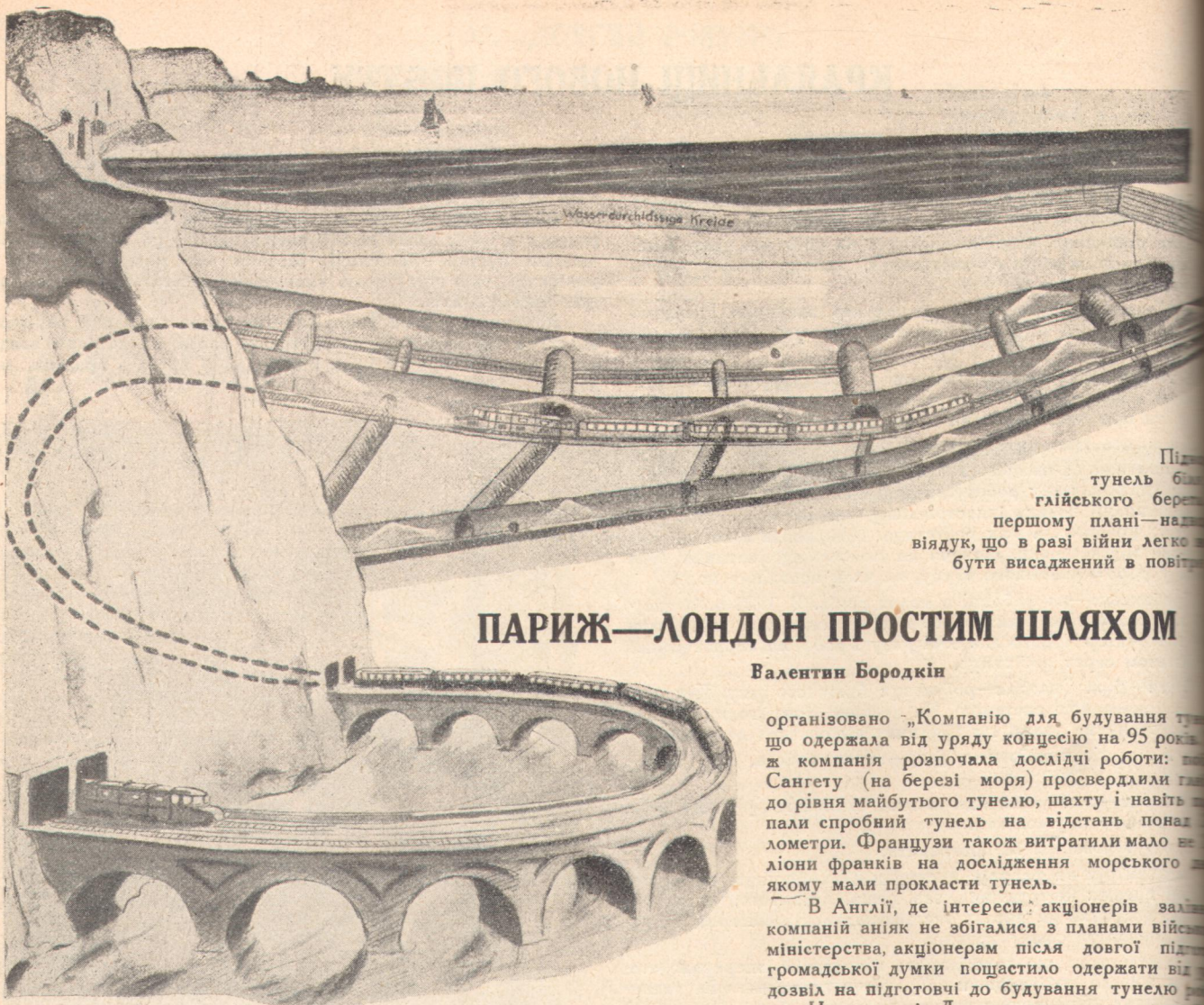

фото
А. Орловича

Робітниці за роботою. Праворуч — агітпроп-кабінет на фабриці ім. Тинякова

ПАРИЖ—ЛОНДОН ПРОСТИМ ШЛЯХОМ

Валентин Бородкін

організовано „Компанію для будування тунелю, що одержала від уряду концесію на 95 років. Ця компанія розпочала дослідчі роботи: Сангету (на березі моря) просвердлили до рівня майбутнього тунелю, шахту і навіть пали спробний тунель на відстань понад 100 метри. Французи також витратили мало мільйони франків на дослідження морського дна, якому мали прокласти тунель.

В Англії, де інтереси акціонерів залізничної компанії аніж не збігалися з планами військового міністерства, акціонерам після довгої підтримки громадської думки пощастило одержати від уряду дозвіл на підготовку до будування тунелю.

Недалеко від Дувру просвердлили шахту, по якій копали тунеля біля 2.000 метрів завдовжки.

Раптом роботу довелося припинити, бо під тиском генерала уряд скасував свій дозвіл.

Було це 1882 р. й на цьому припинилася практична робота над тунелем.

Теоретична думка продовжувала працю, виробляючи плани й передбачена вартість проекту напередодні імператорської війни досягла 400 мільйонів франків.

Після війни план тунелю знову виринув на поверхню. Спершу почалися тихі балачки, залізничні акціонери не хотіли готуватися до бою. Питання було поставлено руба лише в 1904 році, поставлено раптом, несподівано для робітників англійського військового міністерства.

Крім майбутніх благ французи аргументували ще й тим, що на тунельні роботи—потрібно буде витратити 15 мільйонів фунтів.

Робочих днів і силу будівельників було потрібно дуже багато. Цифри дуже цікаві для англійської промисловості, що могла завантажити півтора мільйона тонн вантажів і шукає ринків збуту.

На цей раз опір, що його чинили генерали британської армії, не знайшов співчуття. Англія гостро відчувала безробіття, і уряд поставився прихильніше до тунелю.

За планом французьких інженерів береги Ламаншу буде зв'язані підвійним тунелем, що матиме довжину 50 кілометрів завдовжки (з них понад 30 кілометрів під морським дном) і розташований в найглибших місцях на 100 метрів нижче морського рівня.

Зацікавилися проектом і німці, що гадують взяти участь у будівництві тунелю за рахунок державних платежів і в такий спосіб трохи послабити безробіття, загрозовано зростає в Німеччині.

СЕНСАЦІЯ останніх днів у французьких та англійських промислових колах—тунель під Ламаншським каналом. Про нього говорять на великосвітських бенкетах, на засіданнях акціонерних компаній, навіть французький посол в Лондоні де-Флеріо спішно вирушив до Парижу особисто доповісти Бріанові про те, як цікавляться „тунельними“ справами англійські фінансисти.

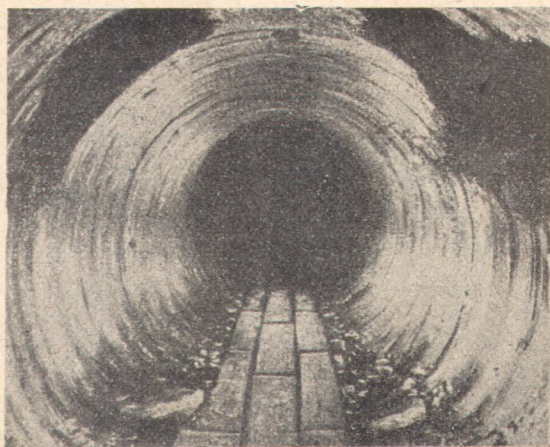
Ідея сполучити Францію з Англією тунелем під Ламаншем народилася не за наших часів—першенство в цій справі належить ще Наполеонові, що в такий спосіб гадав позбавити „лукавого Альбіона“ його головного козира—неприсутності для сухопутного війська.

Але на початку XIX сторіччя підводний тунель був тільки проектом, техніка ще не мала засобів здійснити його.

За два десятиліття років цією справою зацікавився інженер Томе де Гамон і після довгої впертої праці 1858 року подав французькому уряду докладний проект тунелю: На всесвітній виставці 1867 року було висунуто вже кілька варіантів розв'язання цієї величезної технічної проблеми.

Комісія французького парламенту детально розглянула подані плани й визнала, що будування тунелю коштуватиме приблизно 50 мільйонів франків. Здійснити ж проєкта не пощастило, бо з одного боку була ще досить сильна опозиція в англійських воєнних колах (вони бачили в тунелі велику небезпеку підчас війни), а з другого—50 мільйонів здавалося занадто великою цифрою.

Перші невдачі не збентежили французьких залізничних королів, тунель під Ламаншем обіцяв надто великі прибутки. Вже року 1875 було

У спробному тунелі, прокопаному в Англії поблизу Дувру

ТОВ. ОСИП

12 лютого помер у Празі після операції тов. Осип Скрипа, визначний член Комуністичної Партії Західної України та комуністичний посол до польського сойму. Осип Скрипа був добре відомий широким працюючим масам Польщі та Західної України з багатьох виступів у попередньо-соймі. Він відважно викривав злочинну політику буржуазного союзу і його соціал-угодовських льокаїв.

До комуністичної партії тов. Скрипа вступив з лав національно-визвольного руху українських мас. Як народний вчитель Хомишин він здобув собі велике довіря серед малоземельних і середньоземельних селян, що їх на всьому терені Зах. України тримали підвійне—соціальне і національне ярмо. В 1922 р. тов. Скрипу вибрано до союзу як представника Блоку Національно-Меншостей, що на терені Волині та Галичини здобув велику перемогу. Праця на ширшому терені дала тов. Скрипі можливість переконалися, що національне визволення українських мас в'яжеться як найтісніше з соціальним визволенням і, що його можна досягти тільки на шляху революційної боротьби вкупі з пролетаріатом Польщі. На початку 1924 р. тов. Скрипа разом з 3-ма українськими послами виходить з Українського Клубу та засновує посольський клуб Української Соціально-Демократичної Партії (УСДП), що її складали революційні елементи.

Польський уряд, боячись розвитку УСДП, скоро її розв'язав. Велика частина членів УСДП та чотири її послы ввійшли в лави Комуністичної партії Зах. України, розуміючи, що тільки під її прапорами можна боротися проти капіталізму та проти окупації Зах. України польською буржуазією.

7 листопада 1924 р. послы УСДП вкупі з комуністичними послами т.т. Ландуцьким і Круліковським утворюють в соймі Комуністичну Посольську Фракцію.

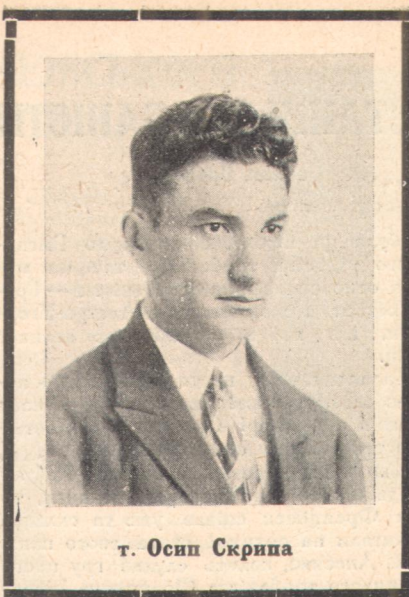
За короткий час Ком. Посольська Фракція завоювала собі велике довіря та популярність у працюючих мас Польщі. Її значній мірі причинилася до того діяльність тов. Скрипи, його відданість та працьовитість; він не дав нікому випередити себе, ні на терені сойму, ні на віцевих виступах.

Мимо того, що хворів дуже тяжкою хворобою (рак), що вкінці його й повалила, тов. Скрипа не зважав прямо з політикою йшов на вістрі чи на демонстрацію. Коли попередній сойм закінчився, тов. Скрипа мусів емігрувати з фашистської Польщі. Не сумуючи повернутися йому до улюбленого варштату революції його праці, мимо того, що саме на декілька тижнів перешкодило смертю ввійти до сойму, на місці виданого йому комун. послом Сохацького.

* *

В суботу 16 лютого в 3 год. пополудні в Празі відбувся похорон т. О. Скрипи.

Похорон перетворився на бойову демонстрацію празького пролетаріату. Не дивлячись на те, що лютий мороз, що тривав кілька тижнів, виснажив до кінця робітничі маси, не дивлячись на те, що й в день похорону погода була дуже погана—робітники масово прийшли на похорон, щоб продемонструвати свою міжнародну пролетарську солідарність.

т. Осип Скрипа

СКРИПА

Домовину борця за визволення працюючих Західної України і всієї Польщі відкрили червоні вінки від КПЗУ, КПП, комфракції Варшавського сойму, КПЧ та комфракції Празького парламенту і студентів з Польщі.

Похоронний похід розпочався промовою комуністичного депутата Гаккена, який від імени Центрального Комітету Комуністичної Партії Чехословаччини розпрощався з тілом тов. Скрипи.

Вулицями Праги йшли робітники організованими рядами за домовиною т. Скрипи—йшли співаючи революційні пісні.

На Карловій площі знову затримався похід і тут промовляв тов. Мондок від імени КПЗУ і комуністичної організації Закарпатської України. В коротких словах в'ясував історію визвольного національного руху в Польщі, вказуючи, що т. Скрипа був одним з тих, яких боротьба за національне

визволення привела до комунізму. Визвольна боротьба поневоєних польським фашизмом західно-українських працюючих мас відбувається під проводом Комуністичної Партії, бо тільки побідна пролетарська революція може розбити кайдани національного гніту. Ця боротьба й особливо революційна боротьба працюючих мас Західної України спрямована не тільки проти фашистської диктатури Пілсудського, але й проти міжнародного імперіалізму, проти нової імперіалістичної війни на оборону Радянського Союзу, це боротьба за повну перемогу працюючих мас. Тов. Скрипа, не захитався в цій боротьбі, ані тоді, коли частина колишнього проводу КПЗУ (група Василькова-Турянского) зрадила революцію і перейшла на той бік барикад. Промову тов. Мондока зустріла робітничая маса гарячими вигуками.

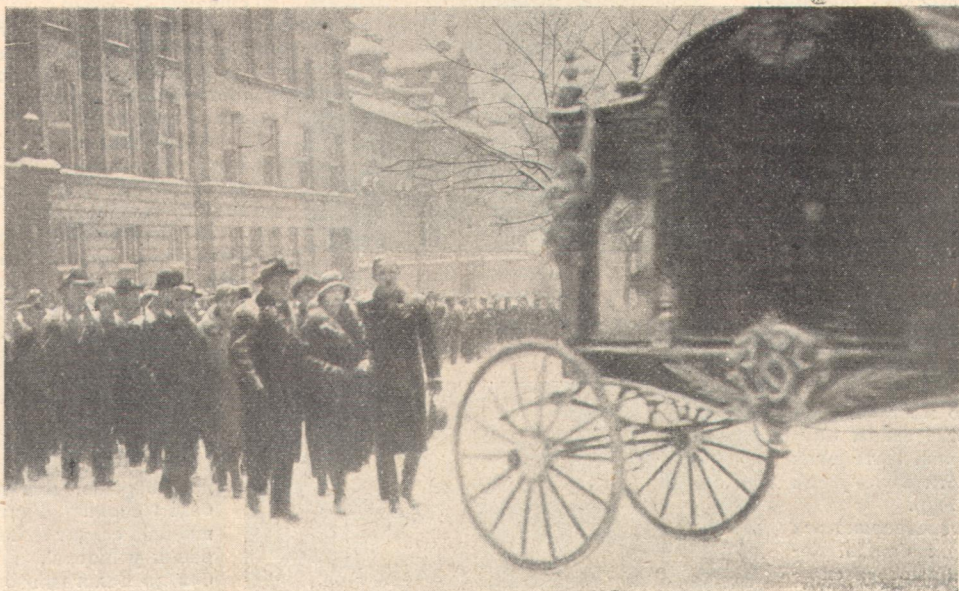
По скінченні промови т. Мондока, коли з маси роздалися голосні протести проти фашистського терору в Польщі, празька поліція кинулася на робітничу масу і з нечуваною лютістю почала розганяти учасників похорону, при чому поліціянти вхопили комуністичного депутата тов. Гаккена і потягли до поліцейського комісаріату. Крім цього арештовували ще декілька чоловіків з маси. Відтак кордон поліції вривався між похоронним віз і учасників походу брутально відпер, а похоронний віз пігнали поліцейські комісари з надзвичайною швидкістю по вулицях до кладовища.

Сторожі чеської „демократичної“ республіки не завагалися навіть перед тим, щоб відгородити від домовини, вдову тов. Скрипи.

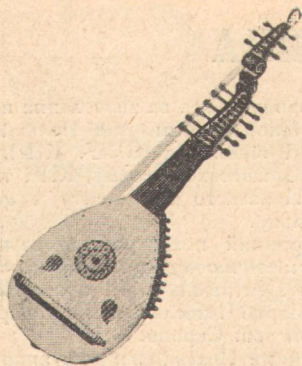
Розпорошені робітники поспішили тротуарами в напрямі крематорію і намагалися знову згуртуватися в похід, однак піша й кінна поліція їх знову розігнала.

Своєю масовою участю у відданні останньої пошани комуністичному послові Варшавського сойму, празький пролетаріат дав яскравий приклад міжнародної солідарності пролетаріату, а нахабне насильство празької поліції, що без сумніву відбулося не без участі польського посольства в Празі, було яскравим виявом міжнародного фронту фашизму, що мусить бути знищений пролетарським відпором.

ПОХОРОН ТОВ. О. СКРИПИ

В першому ряді—дружина т. Скрипи, кол. комуніст. посол до польського сойму т. Сохацький та комуніст. посол до чеського сойму тов. Мондок

Торбан

МОВА буде про музичний інструмент—торбан, що колись на Україні забрав одне з почесних місць серед народних українських інструментів.

Поруч з кобзою і лірою торбан був інструментом, що був поширений не менше, ніж ці два інструменти. Ще в 50-х роках минулого століття торбан був майже обов'язковою приналежністю заможної козацької старшини та українського шляхетного громадянства.

Грали на торбані не тільки спеціалісти музики по панських дворах та палацах, а й великі магнати та козацькі старшини.

За часів гетьманщини торбан разом з бандурою були в великій шані. Між іншим, в музеї ім. Тарнавського в Чернігові зберігається торбан, що належав гетьманові Мазепі.

Славний композитор М. Лисенко зауважує, що порівнююча віртуозність гри на торбані гальмувала поширення цього інструменту серед широких народних мас.

Репертуар торбана складався переважно з пісень, романсів та п'єс танкового характеру.

— Суворий, епічний характер української думи,—писав М. Лисенко,—був чужим торбанові з його веселим, ліричним, відважним характером; не гармонювала йому ні духовна псалма бандури й кобзи, ні взагалі пісня морального чи релігійного змісту.

На початку XVIII-го століття Правобережжя залишилося польській шляхті і почалася доба так званого „розвитку шляхти“. Шляхта повертається на „свої маєтки“. Пани заводять економії, будують палаци, кляштори, а для захисту свого майна влаштовують надвірне козацтво.

Це опереткове козацтво зберігало в собі рештки минулих традицій Хмельниччини, було в великій шані у шляхти і допомагало їй експлуатувати та пригноблювати селянство.

Ще не так давно по маєтках великих панів, отих всіх Ржевських, Сангушків, Сапег, Браніцьких, Потоцьких бандуристи та торбаністи виконували козацькі думи, пісні то-що.

Згодом ці співці перетворюються на справжніх придворних бардів. Козацькі пісні та думи змінюються складанням дифірамбів на честь пана, або мандригалів в знаменний день родини поміщика чи його громадського життя. Один з таких панів, Вацлав Ржевський, заснував навіть спеціальну школу лірників, бандуристів та торбаністів.

Вони, за метою Ржевського, повинні були відновити колишню українську думу і виспівувати минуле героїчних вчинків. До Саврані, на Поділлі,

ОСТАННІ ТОРБАНІСТИ

Степан Бразуль

де була ця школа, з'явився до Ржевського відомий торбаніста, так би мовити, основоположник торбаністів—Грегор Відорт. Походженням з Австро-Угорщини, він набув в свій час великої слави.

Талановиту гру на торбані Грегор передав своєму синові Каєтанові, що ввесь час жив при дворі Сангушка, а Каєтан знов таки своєму сину Францішку.

І коли дід—Грегор, а батько—Каєтан складали пісні про козацькі подвиги, то внук Францішек співав уже та складав мадригали на родинні свята свого пана.

М. Лисенко, колись слухав гру цього останнього торбаніста Францішка Відорта і так висловлюється про нього:

— Відорт—тип придворного магнатського рапсода. Як фальшиво звучить українська мова в високомовних, часом неадаптих, безглузких дифірамбах, шуканні ритму, в перекручуванні логічного наголосу на словах... Як це не в'яжеться із ширістю почуття народньої мелодії глибиною і природним змістом будь якої української пісні.

А далі М. Лисенко зауважує:—В музичному відношенні незмінний па-

Кобза

тос, ходульність, якась задержаність та комічна акцентація.

Нерозуміло цілком, яким чином турні кола польської шляхти могли з цією псевдо-народньою декламацією.

Францішек Відорт за свою одержував пенсію від Сангушка та фінанси Потоцької.

Цей магнатський бард виступав своєю грою у службовців Сангушків на бенкетах та вечірках замків шляхти в м. Славуті на Волині.

Підчас вечірок та раутів, що влаштовувала шляхта на ливарні Лальпо, Лівенштейн або в головному управлінні маєтками Сангушки, Салівинського, лялася постать старого торбаніста, який обережністю хлопець ніс за ним його торбан в якійсь чудерначній скринці, з якимись чудними замками. Після доброї вечері та випивки з молоді оточували Відорта і пограли.

Не кваплючись, обережно, сприймав торбаніст свій інструмент.

Автор цих рядків добре пам'ятає одну його пісню—це відома зараз усім пісня про Ревуху, а також декілька пісень польською мовою з чудерначними та смішними співом.

Народні інструменти: ліра, бандура були розповсюджені переважно на Україні. Але невідомими шляхетськими інструментами доходили і до інших країн Росії.

Автор книги „Народные музыкальные инструменты музея Петербургской ватории“ М. Пітухов оповідає про торбаніста Александрова.

М. Пітухов в 90-х роках минулого століття писав про те, що в Петербурзі Іван Александров (камердинер та радника Леснікова), що артистично грав на торбані.

Своєрідний артист,—пише Пітухов,—походженням селянин, Вологодський повіту сел. Ображенського.

З дитинства Александров великий здібності до музики і вже в десять років, вже добре грав на торбані і скрипці. Грати його на торбані вивчив салдат Клавдій, що раніш у Москві, а потім перекочував до Вологодського гарнізону.

За словами Івана Александрова Клавдій вчив його за традицією, те, що ніякої школи для торбаністів не існувало.

Завдяки своєму музичному таланту Іван Александров придбав прізвисько „барина“, який нераз грав „Ваньку“ грати на торбані, коли їжджали сусіди-поміщики.

Нині традиція торбаністів точно зникла.

Францішек Відорт
Фото 1897 р.

Іван Александров
Фото 1891 р.

ДО 5-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ КИЇВСЬКОГО ДИТЯЧОГО ТЕАТРУ

ЗНАВШИ свою роботу п'ять років тому виставами руською мовою, театр цього сезону дає тими самими акторськими силами дві п'єси українською мовою. На третьому році роботи, бажаючи всю київську дитячу масу, театр

ків „Друзів Дітей“ на підприємствах.

На виставах встановлено чергування батьків. В репертуарі театру за п'ять років були такі п'єси: „Мауглі“ „Соловей“ і „Колька Ступін“—всі руською мовою—(перший сезон);

„По зорі“—укр. мовою, „Бум і Юла“—русською мовою і „Мауглі“—укр. (другий сезон);

„Шехерезада“—русськ., „Недоросль“—русськ., „Сава Чалий“—укр., „Робін Гуд“—укр. і „А майсе мит а кнепл“—„Пригода з гудзиком“—євр. (третій сезон);

„Дон-Кіхот“—укр., „Женитьба“—укр., „Вільгельм Тель“—укр., „Маленький комуніст“—русськ. (четвертий сезон);

„Ревізор“—укр., „Хо“—укр. і готується зараз п'єси—„Орел сходу“—русськ. і до ювілею театру—„Захар Беркут“—Ів. Франка укр. мовою—(5-й сезон).

Театр обслуговує за сезон до 100 тис. дітей, причому організований глядач розбивається тут за віком.

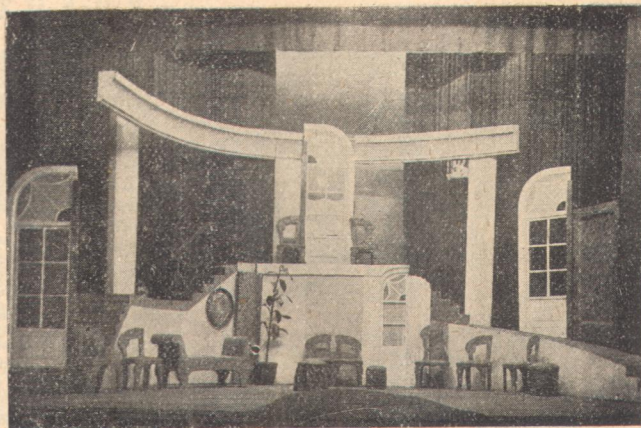
Для дітей дошкільного віку організовано спеціальний ляльковий театр, що існує вже другий рік.

Цей театр організовано на зразок Ленінградського театру. Роботу провадиться силами акторів театру для дітей. Вся бутафорія, ляльки, їхні костюми тощо—виключно своєї роботи.

Організовано також дитячий науковий кінотеатр, що є в той же час і дитячим клубом. Тут у педагогічній обстановці провадиться з дітьми бесіди, читається лекції і влаштовується „години“ художньої самодіяльності.

Для виховання й підготовки театрального молодяку при дитячому театрі існує вже третій рік майстерня, що має характер театрального фабзавучу. В цьому році керівники театру дітей вирішили охопити й старшого глядача—робітниче юнацтво та комсомол.

Було організовано театр для робітничої молоді „ТРОМ“. На початку театр, не маючи п'єс, за-

Оформлення до „Ревізора“

Худ. керівник та головн. режисер т. Деева

пропонував юнацтву постановки дитячого театру—„Дон-Кіхот“ і „Ревізор“. Робітничча молодь запротестувала й заявила, що вона хоче бачити не старий класичний репертуар, що не може вже задовольняти вимог молодих робітників, а що їй потріб-

ні п'єси про перемоги, досягнення і навіть про хибі сьогоdnішнього дня.

На допомогу театрові прийшов київський комсомолец Корнійчук, що написав п'єсу з косомольського побуту „На межі“.

Автор малює сцени заводського життя, висміює клубну халтуру і знаходить яскраві зразки занепадництва деяких сучасних „культуртрегерів“.

Отже театр для дітей на п'ятому році своєї роботи охопив глядача від наймолодшого до найстаршого віку.

Керівниками його є—творець театру, його незмінний художній керівник та головний режисер т. Деева і директор театру актор т. Соломарський.

Левко Ю.

т. Красник—„На грані“

Лизинська та Соломарський—„Сава Чалий“

одну п'єсу і єврейською мовою. Ці кроки Київського театру для дітей були надто важкі. Робітники—творці театру розуміли, що всі свої сили вони повинні кинути на театр, що підносить високий рівень дітей і розвиває їхній

Значіння й цінність театру взяв на себе Уряд, і дитячий театр почав розвиватися, підносити свою культуру.

Перші кроки художнього розвитку театру були непевні. Причиною цього відсутність відповідного репертуарного матеріалу. Репертуар довелося опрацювати, встановивши тісний зв'язок зі школою через педагогів і самих дітей.

Театр, обслуговуючи свого, вже організованого глядача, ув'язався з учбовим закладом школи і почав ступнево додавати частини попереднього, очищеного переважного елементу казковості, репертуару—класику і п'єсу нинішнього

Коллективне відвідування театру, вистави на околиці міста дає змогу привертати дітям серйозно поставлену театральну культурну роботу.

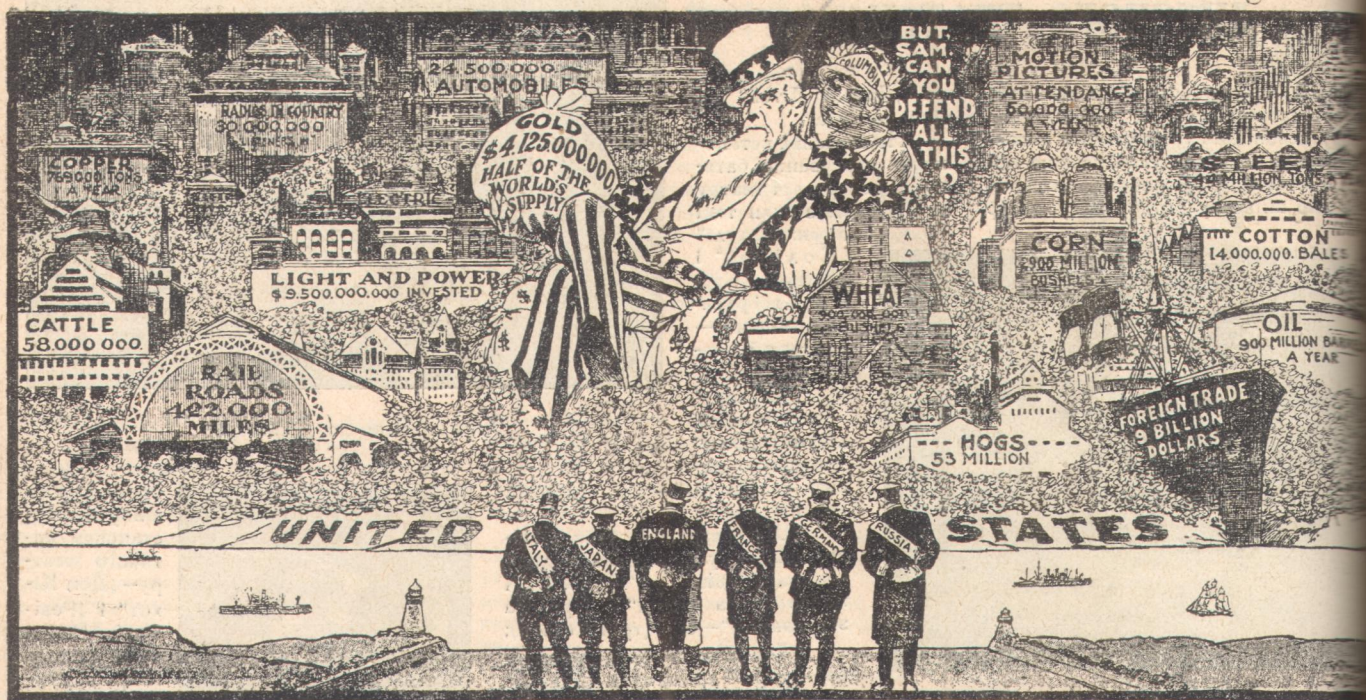
Зв'язок з українською культурною спадщиною здійснюється через художню школу (2) зв'язок з педагогікою (ознайомлення їх з театром) театру попрацювати (опрацювання матеріалу), (наглядатись з представниками шкіл та будинків (заради зв'язку з батьками (вистави) і з представниками осеред-

Директор театру т. Соломарський

Ескізи гриму—Добчинський і Бобчинський

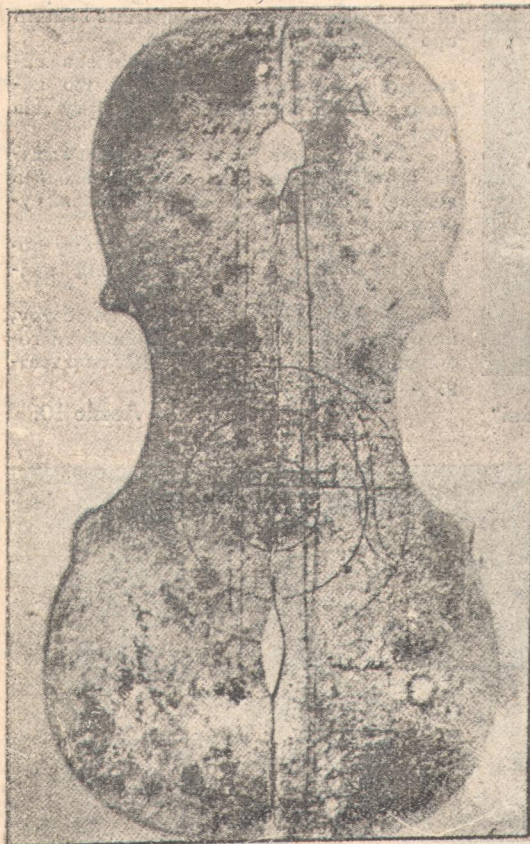
Цікава карикатура, яка яскраво виображує економічний стан сучасних капіталістичних країн:

Дядя Сем (Америка) сидить на золоті, якого в Америці є $4\frac{1}{8}$ мільярди доларів (50% світового запасу). Навколо нього скупчені: 58 мільонів худоби, 30 мільонів радіо-слухачів, $24\frac{1}{2}$ мільйони авто, 50 мільонів людей, які щотижня бувають у кіно; заводи, що виробляють 44 мільйони тон крижі, 900 мільонів діжок масла, то що. Експорт Америки складає суму 9 мільярдів доларів річно.

По цей бік океану—Італія, Японія, Англія, Франція, Мексика і ... Радянський Союз (?!), які дивляться на американські багатства.

„Державна совість“ Америки запитує дядю Сема: — „Як ти зможеш виправдатися?“

Як бачимо, карикатура досить гостро викриває грабіжні наміри Америки, що вже кілька років здійснюються поспішним до капіталістичних країн.

Дошка для скрипки Страдіварі

ВІДКРИТТЯ ТАЄМНИЦІ СКРИПКИ СТРАДІВАРІА

Вже здавна майстри скрипок домають собі голови над тим, як зробити скрипку якості подібної до Страдіварієвої. Нещодавно бергамський гандляр старими речами Антін Фіоріні випадково купив у м. Монастир шматки старої меблі й серед них знайшов рецепт Страдіварія до готування дерева для скрипок. Документи, що в них були рецепт і малюнки, дістала влада й таким чином таємниця виробництва скрипок Страдіварія знову стає неприступною для широкого кола майстрів.

Антін Фіоріні

ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРІВ УКРАЇНИ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Науково-популярний poradnik, за редакцією проф. **ТЕРНИЧЕНКА**
книжка має 710 стор. в коленкорівій палітурці. Ціна 8 крб.

Д. КУЧМА, НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ. Методичні зауваження до переведення педагогічного процесу та виробів робочі плани для шкіл союзу 1-го концерну. Вид. III перероблене й доповнене, 378 стор. Ціна 3 крб.
ХРЕСТОМАТІЯ КОМПЛЕКСНИКА. Організаційна частина про техніку, розробку комплексної теми, про ланкову систему роботи, планування й облік роботи та політтеми. Вид. 2-е виправлене і поширене. 397 стор. Ціна 3 крб. 25 к.
ПАН. Рішення всіх геометричних задач, до збірника Рибкіна, Планіметрія. Ціна 1 крб. 80 коп.
ПОВІСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА та його драма „Назар Стодоля“ книжка має 653 стор. 15 мал. Ціна 2 крб. 20 коп.
П. В. ЛЕОНТЬЕВ. „Ручной Труд“. Роботи по дереву, токарні роботи по дереву, роботи по металу, жостяні роботи, роботи с волокнистими матеріалами, шитьє, кройка, вишивки, роботи с бумагой, роботи из глины, 192 рисун. Ціна 2 руб. 60 коп.—на руском языке.

МАТЬ И ДИТЯ

НАСТОЛЬНАЯ КНИГА для ЖЕНЩИН—и семьи, составлена известными профессорами и врачами, состоящая из 12 разделов: женские половые органы, беременность, гигиена беременной, гигиена после-родового периода, новорожденный и уход за ним, предупреждение беременности, грудной возраст, первые годы жизни ребенка, охрана материнства и младенчества, охрана труда и социальное страхование беременной женщины, женские болезни. 304 стр. много иллюстрирована, Ціна 2 руб. 85 коп. На русском языке.

АВГУСТ ФОРЕЛЬ, ГИПНОТИЗМ или ВНУШЕНИЕ и ПСИХИАТРИЯ. Перевод с 12 немецкого издания, на русском языке. Ціна 2 руб. 50 коп.

Д-р СЛАВИН. „ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ“, лікарський poradnik, в книжці багато малюнків, описано всі хвороби й їх лікування, в книжці вміщено розділ про полове життя, аборти та як запобігти вагітності і про лікарські трави та як їх збирати. Ціна 2 крб.

Замовлення надсилати м. Київ, вул. Воровського № 19, Книжкеспед при Київській філії „Вісті ВУЦВК“. Книжки надсилаються негайно без завітатка післяплатою.

БЮРО БЮЛЕТЕНЯ ГАЗЕТНИХ ВИРІЗОК

при Київській філії
Видавництва газети „ВІСТІ ВУЦВК“

Передплатуючи бюлетень газетних вирізок, Ви заощаджуєте гроші та час на читання різних газет

Кожний Окрвиконк., Окружк., трест, господарча, кооперативна та торг. організ.

ПОВИННІ ПЕРЕДПЛАТИТИ БЮЛЕТЕНЬ ГАЗЕТНИХ ВИРІЗОК

Бюро газетних вирізок Бюро газетних вирізок при Київській філії Видавництва „Вісті ВУЦВК“ дає своїм передплатникам в систематизованому виді вирізки по всіх питаннях: рад. парт. будівництва, господарчого життя, бірж. ціни ринку, раціоналізації, економічні питання та інші. Всі газети та журнали СРСР та закордонні в розпорядженні Бюро

Бюро газетних вирізок Бюро газетних вирізок має велику кількість атестацій від своїх передплатників про доцільність та повне зацікавлення їх нашим бюлетенем газетних вирізок

ПРОСПЕКТИ ТА УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ
ВИСИЛАЄМО ПО ПЕРШІЙ ВИМОЗІ

Надішліть свої замовлення на газетні вирізки до бюро газетних вирізок
Вид-во „Вісті ВУЦВК“, м. Київ, вул. Воровського, № 19 (телефон 54-19)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ВЕЛИКУ ЩОДЕННУ ГАЗЕТУ „ВІСТІ ВУЦВК“

ТА ЩОТИЖНЕВИЙ БАГАТО-ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ „ВСЕСВІТ“

Газета „ВІСТІ“ дає **БЕЗПЛАТНО ДОДАТКИ:**

1. „Сільське Господарство“
2. „Радянське Будівництво“
3. „Література й Мистецтво“
4. „Медицина й Гігієна“
5. „Наука й Освіта“
6. „Техніка й Індустріялізація“

Крім статтів політичного та економічного характеру в газеті „Вісті“ подається широкий матеріал про життя СРСР, закордону і зокрема УСРР.

Газета „Вісті“ щодня дає 2 сторінки „КООПЕРАТИВНЕ ЖИТТЯ“

В цьому році додатком до газ. „Вісті“ і журн. „Всесвіт“ за доплату 3 крб. В во дає

12 книжок

Кожна книжка буде мати не менше 200 сторінок романів і повістей з української, руської й західно-європейської сучасної літератури—творів найвидатніших сучасних письменників.

„РОМАНИ Й ПОВІСТІ“ виходитимуть щомісяця по одній книжці й кожна книжка буде мати закінчений твір.

Вартість книжки в окремій продажі 50 коп. Для передплатників газети „ВІСТІ“ або журналу „ВСЕСВІТ“ **25 коп.**

В ЖУРНАЛІ „ВСЕСВІТ“

в цьому році буде вміщено 60 повістей та оповідань найкращих українських, руських і західно-європейських письменників, 200 нарисів на наукові, етнографічні, історичні і літературні теми, гуморески, 3000 фото з життя України, Союзу і закордону

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

В годовній конторі, окружних філіях Видавництва Газети „Вісті“, поштових філій, місках Контрагентства друку.

ГОЛОВНА КОНТОРА Видавництва газ. „Вісті“ міститься в м. Харкові, вул. К. Лібкнехта, 11. Телесло 13-20.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

	12 міс.	6 міс.	3 міс.	1 міс.
Газета „ВІСТІ“ { офіційна звичайна	18 крб. 12 „	9 крб. 6 „	4—50 3 крб.	1—50 1 крб.
ВІСТІ з додатком журналу „ВСЕСВІТ“	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
ВІСТІ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“	15 крб.	7—50	3—75	1—25
Журнал „ВСЕСВІТ“	7—20	3—60	1—80	60 коп.
„ВСЕСВІТ“ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“	10—20	5—10	2—55	85 коп.